

Reportatge

A sang freda, l'obra mestra de Truman Capote nascuda a Palamós

Natàlia Iglesias

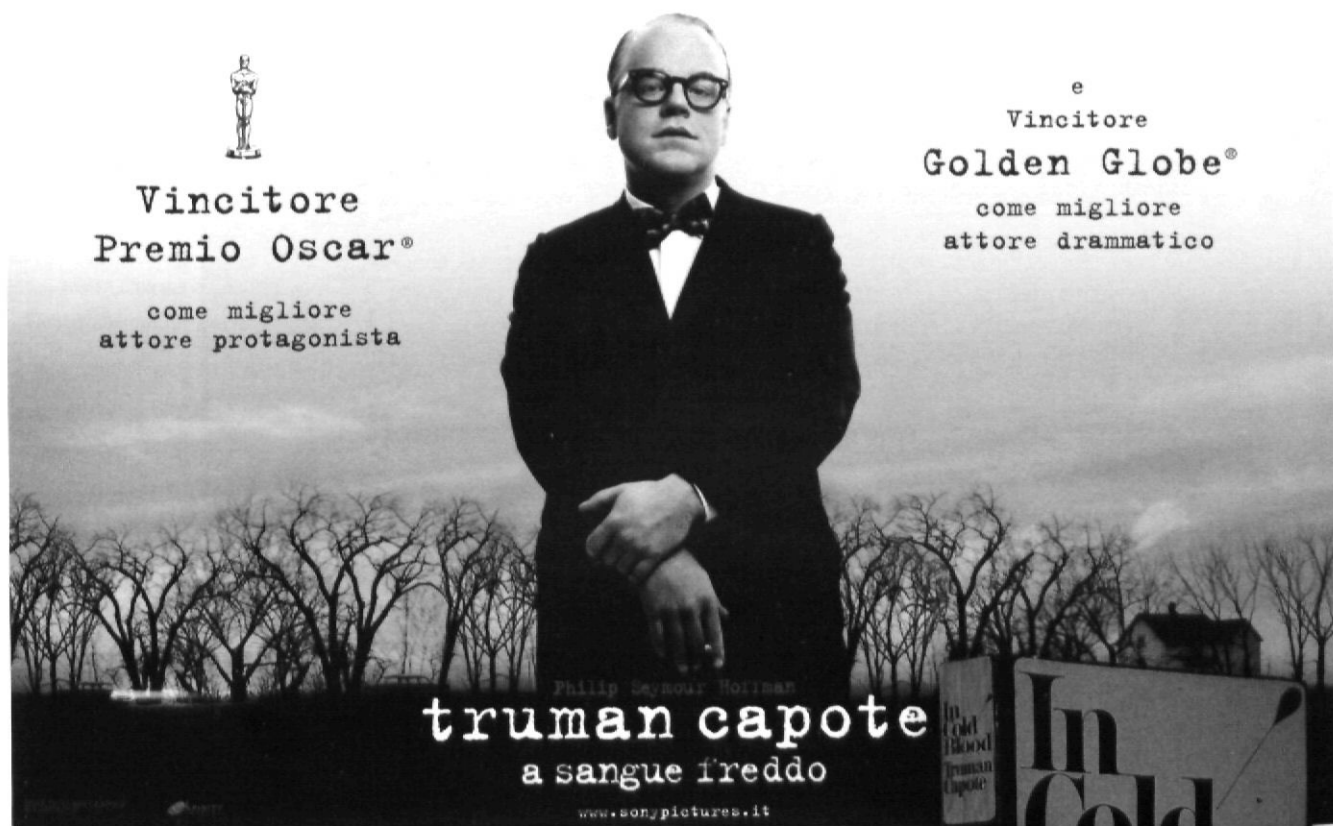
El film *Capote*, guanyador d'un Oscar al millor actor, i la publicació de la novel·la inèdita *Creuer d'estiu* han tornat a posar d'actualitat un dels més talentosos i polèmics escriptors nord-americans del segle XX. Creador de personatges inoblidables com la Holly Golightly d'*Esmorzar al Tiffany's* i pare del gènere de novel·la de no-ficció, Truman Capote és conegut per la seva vida excèntrica i forassenyada: viatges, festes, amics rics i influents, fama, diners, i més tard, decadència i oblit. Una vida plena de llums i d'ombres que ara se'ns mostra una mica més propera a través d'un episodi tan poc conegut com és l'estada de l'autor a Palamós durant una època clau: el procés d'escriure *A sang freda*.

Palamós (re)descobreix Capote

Final de febrer del 2006. En plena celebració del Carnestoltes, Palamós acull la preestrena de la pel·lícula *Capote* al cinema Arinco. Molts dels espectadors que fan cua no saben res del protagonista, però han sentit dir que Palamós surt en pantalla, tot i que els que han tingut paciència d'esperar als crèdits han quedat decebuts en llegir que el Canadà ha estat el principal plató de rodatge. Ni rastre de la Costa Brava «de debò»: només una recreació de paisatges i atmosferes, això sí, molt ben feta, a judici dels qui coneixen el veritable entorn.

Sigui com sigui, 46 anys més tard, Truman Capote (Nova Orleans, 1924 - Los Angeles, 1984) torna a ser present a Palamós, el poble costaner que l'escriptor va visitar durant tres temporades estivals consecutives; divuit mesos en total, repartits en estades de sis mesos, d'abril a octubre dels anys 1960, 1961 i 1962.

L'èxit de la pel·lícula, òpera prima de Bennet Miller basada en la biografia de l'amic personal de Capote i periodista de la revista *Time* Gerard Clarke, i l'àmplia repercussió aconseguida amb l'Oscar al millor actor per a Philip Seymour Hoffman per la seva brillant recreació del controvertit escriptor, han tret a la llum una història força desconeguda fins i tot per la gent de Palamós. Com reconeix Mercè Ponsatí, del Centre de Documentació del Museu de

Cartell de cinema amb Philip Seymour Hoffman caracteritzat com a Capote.
A la dreta, *A sang freda* [*In Cold Blood*], de Truman Capote.

la Pesca de Palamós, «gràcies al cinema ens hem assabentat que aquest personatge va fer estada a casa nostra».

I no només una vegada o per a una visita breu, sinó fins a tres temporades d'estiu, Palamós va ser l'indret escollit per un dels viatgers més apassionats i vocacionals. Londres, París, Portofino, Tànger, Ravello, Roma, Madrid, Taormina, Venècia... van ser algunes de les destinacions preferides per Capote i el seu company Jack Dunphy, que també va estar present durant la llarga i feixuga gestació d'*A sang freda* a Palamós.

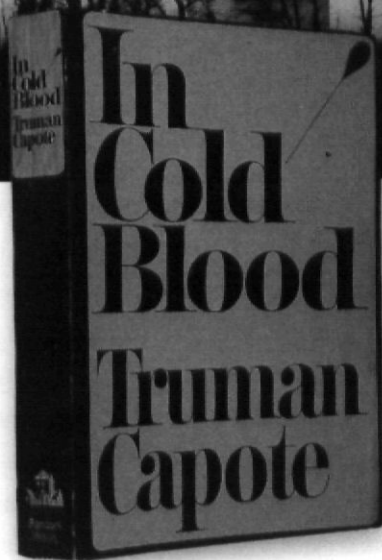
L'època daurada de la Costa Brava

Els anys cinquanta, encara en plena autarquia i aïllament de la resta del món, algunes de les grans estrelles de Hollywood van desembarcar al litoral gironí per filmar-hi les seves pel·lícules. Aleshores, la Costa Brava era un paratge totalment verge i paradisiac en el qual es van fixar ràpidament els directors i productors de cinema americans, atrets tant pel paisatge com per una mà d'obra barata i l'absència d'impediments i requisits legals que permetia reduir substancialment les despeses de producció. Els pioners van ser l'equip de *Pandora* i *l'holandès errant*, que va arribar a Tossa de Mar el 1951. Entre les altres pel·lícules que s'hi filmaren desta-

quen *De sobte, l'últim estiu, Ombrres acusadores* i *El far de la fi del món*. Estrelles de la gran pantalla com Ava Gardner, Yul

Bryner, Kirk Douglas, Liz Taylor, Montgomery Clift o Rock Hudson es van passejar per localitats de la Costa Brava com Begur, Llafranc, Platja d'Aro o Roses. Les festes, les xefles i les generoses despeses pagades amb dòlars van fer d'aquella colla de famosos una mena de reis Mides, sobretot als ulls dels qui patien les misèries i la repressió de la dictadura franquista.

Molts d'aquells actors van posar de moda l'estiueig a la Costa Brava, on alguns van adquirir veritables mansions, com l'anomenat «castell Madeleine» al paratge de Treumal de Calonge. Aquest castell va ser ofert a l'actriu anglesa Madeleine Carroll pel seu marit, Lord Astley. Ella acabava de fer-se famosa per la seva interpretació a la pel·lícula d'Alfred Hitchcock *39 esglaians*. L'ambient internacional també afavoria la presència de periodistes, escriptors, diplomàtics i músics. Precisament va ser un músic qui va aconseguir que Truman Capote es fixés en Palamós com a destinació per descan-

(AUTOR DESCONEGUT). FONS PROA, SERVEI ARXIU MUNICIPAL DE PALAMÓS.

La platja de la Catifa de Palamós, l'any 1966. En una d'aquestes cases s'allotjà Truman Capote.

sar i treballar en la seva novel·la. Es tractava d'Artie Shaw, més conegut com «el rei del swing», un virtuós clarinetista i compositor de jazz. Shaw, també famós per la seva agitada vida sentimental –es va casar vuit vegades i amb dones com Lana Turner o Ava Gardner–, va viure a Begur durant la dècada dels 50, en una casa situada a la zona de la Font de la Salut, on va rebre multitud de visitants il·lustres, entre els quals hi havia Truman Capote. L'escriptor es devia sentir atret per la presència de tants d'amics i coneguts a la zona: la mateixa Madeleine Carroll, el periodista del *New York Times* Robert Ruark o el diplomàtic John Y. Millar.

Truman Capote

Nova Orleans, 1925 – Los Angeles, 1984.

Escriptor. Fill d'una reina de bellesa, Truman va adoptar el cognom del segon marit de la seva mare, Joseph García Capote. El del seu pare era Streckfus. Als 17 anys va deixar l'escola i va començar a escriure al *The New Yorker*. Alguna vegada es va definir a si mateix com «un homosexual, un alcohòlic, un drogoaddicte, un geni». Va publicar contes: *Un arbre de nit* i *Música per a camaleons*; cròniques: *S'escolten les muses*, *Color local*; i una novel·la curta: *Esmorzar al Tiffany's*; a més d'*A sang freda*, novel·la pionera de la no-ficció.

Refugi i inspiració al Mediterrani

L'abril de 1960 Capote i Jack Dunphy s'instal·laren a Palamós, una vila marinera on encara no despuntava l'*skyline* de 21 pisos a primera línia de platja aixecat pels que somniaven amb un Copacabana local. Els primers dies els van passar a l'hotel Trias, però de seguida es va traslladar a una casa al port, amb vistes a la petita platja de la Catifa, que els va llogar John Y. Millar. Aquest habitatge ja no existeix, perquè es va enderrocar l'any passat per fer-hi uns blocs de pisos. Massa tard, doncs, per fer-hi el clàssic homenatge de la placa que recorda que «aquí va néixer o viure tal personatge», tal com va demanar Josep Colomer, propietari del centenari hotel Trias i un dels testimonis vius més importants de la presència de Truman Capote a Palamós.

«Era un home molt sensible, molt fredoluc i enamorat absolutament de la Costa Brava. S'interessava molt per les coses d'aquí, era un entusiasta de les sardanes, li agradava anar al mercat del peix, anar a comprar al carrer Major i a buscar els diaris estrangers cada matí. Precisament fullejant el diari a la llibreria de la Pepita Soler es va assabentar de la mort de la seva amiga Marilyn Monroe», explica Colomer. Per fer les seves compres, Capote disposava d'un Rolls Royce que li prestava Ruark; hi carregava les bosses que feia portar a la desapareguda pastisseria Samsó, on adquiria olives i les seves begudes preferides: *ginebra* i *ginger ale*.

«La casa on va viure Capote a Palamós ja no existeix; l'any passat es va enderrocar per fer-hi l'inevitable bloc de pisos»

Josep Colomer i la seva esposa, Anna Maria Kammüller, van convertir-se en un gran suport per a Capote: «Quan tenia qualsevol problema, venia a l'hotel i allà miràvem de solucionar-lo. Ens vam convertir una mica en el seu refugi». Anna Maria recorda les entrades «teatral i espontànies» de Capote a la recepció de l'hotel: «Un dia es va presentar amb un petit cistell de vímet a la mà, tot satisfet de la seva troballa i dient que el faria servir per posar-hi les monedes». Tant Josep com Anna Maria coincideixen que la pel·lícula recrea molt bé la figura de l'escriptor, «la manera de parlar, de moure's, el timbre de veu. Però hi ha una cosa, a la versió traduïda al castellà, i és que Capote s'acomiada de la seva amiga Nelle Harper Lee amb un "Adéu", i en canvi en la versió original anglesa diu "Adiós". Ell bàsicament parlava anglès, però sabia algunes paraules en castellà i en català».

Quan arribà a Palamós, en plena primavera del 1960, Truman Capote estava exhaust després de l'hivern passat a Kansas investigant l'assassinat de la família Clutter, l'embrió de la primera novel·la de no-ficció, gènere encunyat per *A sang freda*.

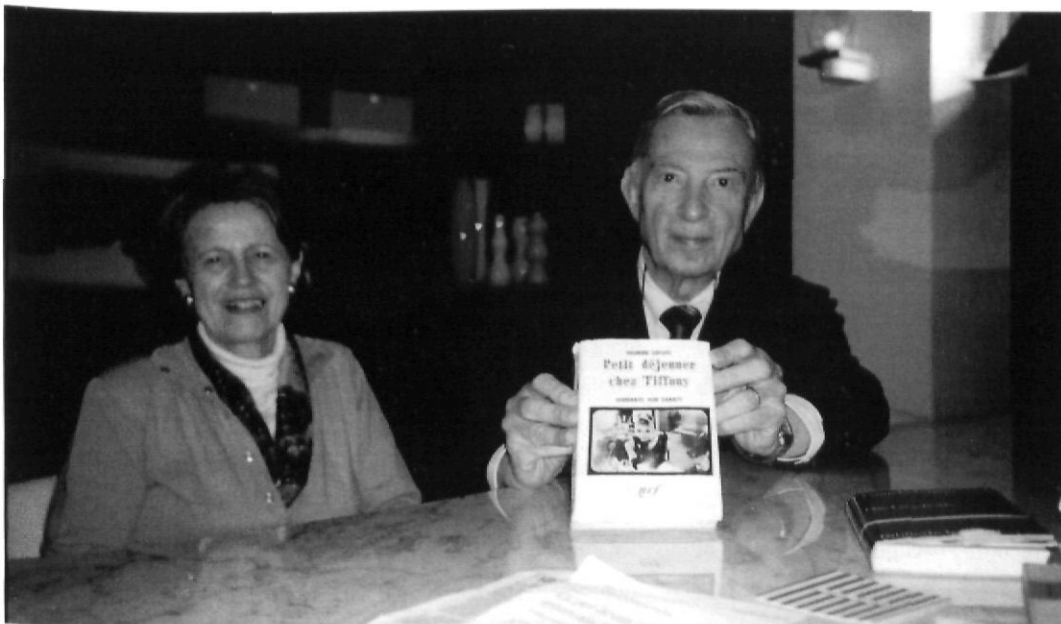
Segons el biògraf Gerald Clarke, «assegut a la seva casa, contemplant les aigües del Mediterrani, Truman va comprendre per primera vegada la veritable dimensió del seu projecte. *A sang freda* no era tan sols una crònica d'un crim espantós. Era la història d'una família, gent bona i decent, assaltada i destrossada per forces alienes al seu coneixement i control. Un tema amb

PAUL BOWLES

Truman Capote i Jack Dunphy a l'inici de la seva llarga relació, els anys 50.

ressonàncies similars a la tragèdia grega, sobre el destí i la fatalitat». L'escenari de què parla Clarke no és altre que Palamós, on l'autor va trobar la musa, la inspiració o allò que fa que un escriptor tiri endavant. Al juny va volar a Londres per assessorar-se amb un psiquiatre sobre el perfil dels assassins de Kansas, però de seguida va tornar a Palamós, on va romandre fins a l'octubre de 1960. En aquell moment, una quarta part de la seva obra més famosa ja estava enllestida.

Anna Maria Kammüller i Josep Colomer amb el llibre dedicat i signat pel novel·lista.

Panoràmica de la cala Sanià,
amb la casa on l'escriptor es va estar el 1962.

COSTA BRAVA

Palamós, Sanià

R. Cassó Fot.

R. Cassó. Col·lecció Països Espinets. Servei Arxius Municipal de Palamós.

Anonimat i suquet de peix

A banda d'escriure a un ritme ben intens, Truman Capote i Jack Dunphy van fer d'amfitrions per a una colla d'amics que, de tant en tant, fondejaven els seus iots al port de Palamós. Bàsicament es tractava de nord-americans que havien descobert el seu paradís particular a la Costa Brava. Fins i tot s'especula que l'estiu del 1962 havien planejat de convidar el president Kennedy de cara a l'estiu vinent, precisament quan el van assassinar. La parella no sortia gaire sovint, però devia resultar força estafolari veure un homenàs alt i fort com Dunphy al costat d'un Capote més semblant a un nan, que a més a més no deixava mai les mans quietes, tot amanit amb la presència d'un gosset bulldog anomenat Charlie que van comprar el juliol de 1961 als magatzems Harrods de Londres. Hi ha l'anècdota que el gos estava encarregat per un altre client però en Truman se'n va encapritxar i finalment va aconseguir comprar-lo dient a la dependenta que havia vingut directament des d'Espanya per trobar-se amb aquell gos i que estava predestinat a tenir-lo. El seu amor pels animals queda palès en aquest episodi, com quan va fer venir des de Londres a Palamós un veterinari per atendre la seva gata.

A Palamós, Capote va trobar l'anonimat i la tranquil·litat que desitjava. I és que, com recorda l'escriptora Rosa Regàs al llibre *Memòries de la Costa Brava*, «un dels aspectes més curiosos d'aquells anys era la indiferència que tots mostraven

per l'èxit, pels famosos. Hi havia a la costa famosos a nivell mundial que no despertaven el més mínim interès. Venien directors de cinema a rodar les seves pel·lícules sobre llibres que s'havien escrit en aquells indrets, amb els seus actors, autors i ajudants de direcció, com Henry François Rey, el d'*Els pianos mecànics*, Juan Antonio Bardem, Kirk Douglas o Melina Mercoury. Truman Capote es va instal·lar a Platja d'Aro i Marcel Duchamp passava els estius a Cadaqués. Ambdós passejaven tranquil·lament pel carrer, s'asseien en els bars o jugaven a escacs amb els nadius o els estrangers sense tenir al voltant gent que els demanessin autògrafs, embadalits davant aquells monuments a la inspiració i la creació».

Diuen que Capote també es va afeccionar molt al suquet de peix, que consumia sempre acompanyat de *ginger ale* o de ginebra amb gel, una copa ben refrescant que contrastava amb la mania d'encendre la xemeneia en ple mes d'agost.

L'escriptor es passava hores tancat a casa redactant i ordenant notes i apunts de les seves entrevistes amb els assassins dels Clutter, especialment les seves converses amb Perry Smith. També escrivia als amics una abundant correspondència, on descrivia Palamós com «un poblet de pescadors amb l'aigua tan clara i blava com l'ull d'una sirena» i explicava la seva vida al poble: «M'aixeco molt d'hora, cap allà a les cinc de la matinada, que és quan els pescadors comencen a feinejar i em desperten amb tant de soroll. Però és bo per a la meva feina!».

«Fullejant els diaris estrangers a la llibreria de la Pepita Soler, Capote es va assabentar de la mort de la seva amiga Marilyn Monroe»

L'últim estiu

Després de dos estius seguits a Palamós, Truman i Jack van decidir passar les vacances del 1962 a Còrsega, però van trigar només unes hores a adonar-se del seu «error». Sembla que els turistes amb qui van coincidir eren sorollosos i empipadors, i Capote va descriure la breu estada al país dels corsos com un malson (el gos va emmalaltir, li van robar diners, etc.). Llavors van fugir de nou a Palamós, on la seva casa de sempre ja estava llogada. Però van tenir sort i aquell any van aconseguir llogar la millor casa que havien tingut mai a la zona. Es tracta de la mansió que el matrimoni Woevodski, propietaris dels jardins i castell de Cap Roig de Calella de Palafrugell, havien construït els anys 30 per encàrrec de l'armador anglès Lord Inskape a cala Sanià, camí de cala Estreta i al costat de cala dels Canyons: una gran finca amb platja particular, un gran jardí, xalet annex i embarcador privat. L'esclat de la Guerra Civil va fer que no s'estrenés fins al 1941, en què Luis Urquijo, marquès d'Amurrio, la va ocupar. Més tard es va llogar a diferents personalitats de l'època, fins que va ser comprada per Carles Ferrer Salat.

Diuen que Capote es trobava tan bé a Palamós que fins i tot va pensar seriosament a comprar-s'hi una casa. Va arribar a fer gestions amb la vídua Rosal, de la colònia tèxtil Rosal (Berguedà), propietària d'una finca a cala Estreta. Però sembla que Jack Dunphy, més amant de l'esquí que de la platja, va fer decantar la parella per adquirir una residència a Suïssa. En qualsevol cas, Truman va fer del món casa seva i de cada viatge una estança, una cambra pròpia: «Viure i treballar en un constant anar i venir d'un lloc a un altre per a mi és el més agradable. Perquè, en no tenir sentit de la propietat, m'horroritza fer arrels en un lloc determinat. Només desitjo les poques coses que puc portar a la mà d'un lloc a un altre».

Viatjar i treballar: dos constants en la vida d'un home que ha passat a la història de les lletres bàsicament per dues novel·les. L'una, la cinematogràfica *Esmorzar al Tiffany's*, de la qual Josep Colomer conserva un exemplar dedicat «amb gratitud» pel mateix Capote. Explica Colomer que, quan es va assabentar que el seu hoste era escriptor, va provar de comprar aquesta novel·la i, en no trobar-la, va anar fins a Perpinyà per aconseguir-la, en francès. L'altra, la celebrada i també portada al cinema *A sang freda*, una obra complexa que va trigar a

«No em puc creure que Marilyn hagi mort»

Carta a Newton Arvin.

Truman Capote balla amb l'actriu Marilyn Monroe en el famós club El Morocco de Nova York, el 1955.

Estimat Sige, feia dies que volia enviar-te una carta, però no he pogut escriure absolutament res. He sofert un greu atac de reumatisme en el canell dret. Almenys el metge diu que és reumatisme. En qualsevol cas fa mal, o en feia: amb unes pastilles repugnants he aconseguit, de moment, eliminar el malestar. No em puc creure que Marilyn [Monroe] hagi mort. Era una noia de tan bona pasta, tan pura, en realitat, que estava més a prop que ningú de l'angelical. Pobra criatura. Déu la tingui en el seu si. Has llegit l'article de John Aldridge de *The Estafis Book Review*? Et pots creure que m'ataqui a mi, a Norman Mailer, etc.? Em va posar fet una fúria (no fa falta dir-lo), però també em va semblar un piló de merda. Afirmacions genèriques sense aportació de proves: «Capote constitueix un clàssic exemple de precocitat aplicada a tota una carrera». Què significa això? Per favor, digues quina opinió et va merèixer l'article, si és que l'has llegit. Molts petons, el meu dolç amic.

Truman Capote — Palamós, 8 d'agost de 1962.

enllestir cinc anys, bona part dels quals va estar-se a Palamós. Quan deixà definitivament la Costa Brava, a final de 1962, *A sang freda* ja arribava a tres quartes parts de l'extensió prevista. I quan finalment es va publicar, el 1966, a més d'un *best seller* i una renovació total del gènere, ja era un clàssic.